



Potocka Claudine



Dwernicki



Uminski



Hofman Klementina



Wysocki Péter



Czartoryski Adam herceg



Dembinski



Rybinski



Lelewel Joachim



Soltyk Roman



Skrzynecki vezér



Chlopicki



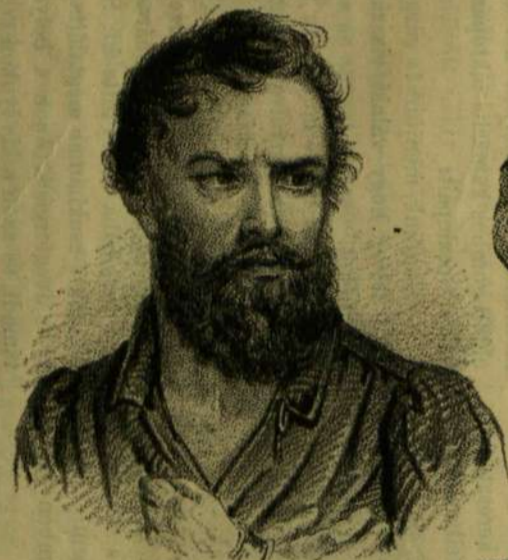
Ledochowski Ignác



Zienkiewicz József



Jelowicki Venczel három fiával: Jelowicki Sándor, Eusztakh és Eduárdal



Lukaszinski



Plater Lajos



Romanowski Tranquillin és Stempowski



Jasienski



Plater Emilia

Diebitsch 20 ezernyi hadat küldött körülzárására. De a lengyel vezér álmodzulattal a Visztula felé demonstrálván s utját hirtelen megváltoztatván, ápril 9-én oly ügyesen vezette csapatát a Bug folyóhoz, hogy ott egy előőrson álló zászlóalj közökkel együtt megtelepedt és elfogott. Még az éjtel hidat vert a folyón s a reggel már utban találta a lengyel vezért Volhynia felé. Poyryck mellett ott találta a török háborúból híres kargopoli dragonos ezredet, melynek egy részét levágta, másikát elfogta.

Igy érkezett a merész lengyel ápril 16-án Boremelig, hol Rüdiger tábornok 12,000 katonával s rettenetes tüzérparkkal erős állásban várta. Kemény csata támadt, mely háromszor kezdődött újra. A harmadik támadásnál Dwernicki alól kilőtték a lovat s az orosz huszárok bekerítve a lengyeleket, megzavarták sorokat. «Hát elhagytátok, fiam?!» — kiáltott ekkor a lengyel vezér s újra kezdődött a tusa. Az oroszok megfutamodtak s a lengyel hősök messze üzték őket. Ezer orosz esett el e napon s 12 ágyu került a lengyelek kezébe, — pedig a számarány olyan volt, hogy minden lengyelre négy orosz jutott.

A hős csapat bizonyonyal eljut Volhyniába, ha Skrzynecki úgy nem szabja meg útját, hogy egyszer csak ott áll a galicziai határon, szembe a magát összezsegett Rüdigernek Roth és Krassowski hadosztályaival 30,000-re növelt seregével. Dwernicki három napig tartotta magát e roppant túlerővel szemben s a muszka tábornokok nem merték megtámadni, hanem körül akarták keríteni, minden nemzetközi jog és hadi törvény megsértésével a semleges galicziai határ felől. Dwernicki látta, mit akarnak s nehogy csapata törbe essék, maga is galicziai területre vezette azt. Ott aztán pártfogásuk alá vették az — osztrákok, embereit elfogván, fegyvereit kiadván az oroszoknak.

A hős tábornokot lelkesedéssel fogadták Magyarországon. De az osztrák kormány Steyerbe internálta Felső-Ausztriába. Hiába könyörgött a vitéz lengyel a császárnak, ereszsze őt haza, harczoló testvérei közé. Igazán megvárható levelére még választ se kapott.

Ez lett vége a volhyniai expedíciónak, mely kezdetben oly szép sikerrel biztatott.

Edison műhelyében.

A világhírű feltalálóról, Edison Alváról többször tétett már e lapok hasábjain említés. Most bemutatjuk e nevezetes férfiut otthonában, dolog közben, azon a helyen, melyen nagy gondolatának testét ad, körülvéve azokról az eszközöktől, melyek neki ebben segédkezet nyújtanak.

Edison tudvalevőleg Menlo-Parkban lakik, egy kis falu ez nem messze New-Yorktól, hová néhány év előtt vonult, midőn előbbi lakában New-Yorkban már lehetetlen volt dolgoznia azon számos látogató miatt, kik oda özönlöttek, s kielégíthetlen kíváncsiságukkal folyton háborgatták munkáját. A faluban alig 200 lélek lakik s ezek többnyire mind az ő emberei, a segédek, laboránsok, gépészek, vegyészek, nap-számosok stb.

Az egész falu voltaképp tehát egy gyártelep, melynek központjában egy nyugtalan szellem teszi a maga kísérleteit, s ehhez alkalmazkodik a helység egész lakossága. A mint Edison dolgozik, úgy dolgozik az egész telep. Ha ő ott ül elfoglalva valamely kérdésnek megfejtésével, akkor ott szorgalmasodnak a többiek is, sokszor éjtel, álmatlan 24 órán keresztül. Egy látogató minap az «álmok telepé»-nek nevezte a helységet, s elnevezése annyiban talál, hogy a rendetlen életmód, kiváltságos pedig a rendetlen alvás miatt az emberek tényleg folyton álmosnak néznek ki. De vajjon van-e sok éberebb szellem mint az Edisoné, a ki az egész társaságba életet önt.

A dolgozó helyiség, maga a laboratorium minden szükségességgel és kényelemmel el van látva, a mi csak a sikeres kísérletezéshez szükséges. Mindennemű gépek, eszközeik, vegyi tárgyaik meg vannak, hogy adandó alkalommal minden keznl legyen.

Edison most azon fáradozik, hogy a villamos lámpát oly módon rendezze be, miszerint az a család használatra is alkalmas legyen, s magán lakásokat is lehessen vele világítani. E kérdés már hosszú ideje foglalkoztatja. Irtunk

magunk is e tárgyban. A szemet, mint akkor említettük, vastag kártyapapírból készíti, melyet e cselből tojásdad alakban hajtt össze, s úgy teszi ki izzásnak. Képünk is úgy ábrázolja, a mint ép hasonló dologban van elfoglalva.

Ezen az uton már meglehetősen sikert tudott elérni, s az e módon készült lámpa világítja a saját helyiségét is. A praktikus kivitelben még mindig vannak azonban nehézségek.

A kereszt.

II.

A fekete kereszt.

(Vége.)

Ismét szemébe tűnt egy másik. Arany kereszt volt, haránt állva egy aranyalmán.

Emberünk beletekintett az arany alma tükrébe. De nem látta meg benne magát, hanem látott helyette egy csomó különböző öltözötű embert, a kik egy nagy karszék lábái körül egymást tépászták; azon belül látott füstölő ágyukat, idegen seregeket, meg azon is belül egy palotát, melyet halászlegények és halászleányok fognak körül horroggal, hálóval; a palota szegleteinél tömérdek pókot, a kik foglalatok a háló szövésében, azon belül egy pogány istenasszonyt, a sorsot, a ki folyvást hányja a koczkát . . .

«Eh, ez sem parasztnak való. Mit csinálnék én ezekkel az apróságokkal? Amott egy nagy márványkereszt. Hátha ezzel birkózom meg. De előbb megnézem kié? A' biz a'! Gabona Illés uramé, községünk érdemes perceptorái! Ki hitte volna, hogy ilyen szép tiszta, fényes. No lám! és erről az emberről mondják, hogy a mi adót beszed, annak felét zsebre rakja. A tisztelendő már nem is mer prédikálni sem Zákéusról, sem a sáfárról (pedig milyen szép prédikációk), mert akkor minden szem Gabona uramra fordul. És hát egy szó sem igaz belőle. Egy makula mocsok sines ő kigyelme keresztjén. De azért még sem kell. Nem elég az kérem, ha a magam lelke nem vádol, a másé se vádoljon.»

Menjünk tovább.

«Hát ez a nagy öntött bálvány, felül arany, a két válla vas, a dereka réz, a talapja cserép. Távrolról is látom, hogy ez Csoroszya uré, a kit azért nevez így a világ, mert teljes életében mindig a földet bujta, — talán ette is. Az ő keresztje nem bolondság. Annyi föld, gulya, ménes, nyoloz szekér iga, és egy fi! De már hetven felé jár! Vajjon elbirnám-e azt a harmincz év különbséget ezért a sok szék ökörért? Birni elbirnám: de meddig vinném?»

«De nini! hiszen van neki fia, az ifju Csoroszya Ephemeré, — ha addig élek is, megke-resem a keresztjét, s akármilyen lesz, megcserelek vele.»

«Azért csak egyet kell lépned,» figyelmezteté az angyal.

Valóban ott állott előtte; a nagy öntött ércbálvány tövében egy elegáns keresztteske, ragyogva szórtá fényét a szintelen félhomályban, miből Vasvégu koma azt következtette, hogy gyémánt. Mert annyit már megtanult katonaságában, hogy a gyémánt a sötétben is fénylik, és hogy a király sohasem égetsem gyertyát, sem petroleumot, hanem mikor vacsorálni akar, csak kivesz a koronájából egy kőlyövi gyémántot és azt az asztalra teszi. Annál vacsorál.

«Csinos portéka!» mondá Vasvégu koma. rajta veszítve szeméit, — de nem nekem való. Még rá megfognak, hogy loptam és sáncra juttatna. De kezembe csak szabad venni, legalább elmondhatom, hogy az én kezemben is volt gyémánt.»

«Egész bátorsággal!» biztatá az angyal, s

a koma ujjai közé fogta a csecset. A kereszt föjén apró betűkben idegen írás volt.

«Olvasd!» mondta az angyal. Vasvégu koma hozzá fogott, s nagynehezen kibetűzte: „Vitrea, splendet, frangitur. Mit jelenthet ez?»

«Mit? hát nem tudsz diácul?»

«Nem uram, csak németül.»

«Jaj te szegény ember!» kiáltott az angyal, rémülten csapva össze kis kezét — mint az ezüstnyár két levele — «hogy sülyedhetél ennyire? Hát nem elég neked egy eredendő bűn . . .»

«De uram!» nyöszörgött a koma, «mit tegyen az ember, mikor német nyelv nélkül éhen is meghalhatni Magyarországon. A hatókrös szekerek egymásután mind a nyoloz. Azután hintó négy lóval, háts lovak; azután épületek; azután ki-pottyan egy darab föld; utána a másik, harmadik. Egymás után hullott ki, enyészett el mind, a nélkül, hogy Vasvégu tudná: hol volt, hová lón?»

«Jobb éhen, jobb siketen, jobb vakon, jobb az önálló gondolkodás formai kvalifikációja nélkül menni az ítéletre, hogy nem mint ép fogakkal, szemekkel, fülekkel és az önálló gondolkodás formai kvalifikációjával a kárhöz-zatra», mondá az angyal egy puritán érélyes szigorúval. «Egyébíránt remélj; szegény utavé-tett, pártot ütött lélek! A mély megbánás előtt soha sines bezárva az irgalom kapuja. Kezdd el a megbánást azon, hogy ne mondj többé így: a nélkül, anak, enek, atól, etől, aval, evel, ara, ere, mert így a kárhozott lelkek beszélnek; hanem mondj ki magyarul, hogy annélkül, annak, enek, atól, etől, mint hogy a boldog lelkek mondják. Hanem hát térjünk a dologra!»

Az angyal elővette kis finom batiszt zsebkendőjét, s két könyveppel törült ki szeméből. Keresztjén könnyei voltak azok a szegény lélek állapota miatt. Azután folytatta:

„Vitrea, splendet, frangitur. Ez azt jelenti: Üveg, fénylik, törik. A kereszt, melyet kezdedben tartasz, nem gyémánt, hanem üveg, pikelyezett üveg. Nevezik még törhetetlen üvegnek is, mert akármilyen kímélettel vágja is az üveges zsidó, a ki árulja, a földhöz, padlóhoz, nem törik el; azért kapnak is rajta nagyon. Hanem magában van a veszedelme. Minden gyanítható vagy látható ok nélkül magától is meghasadoz. Rá fuvall a meleg szél vagy a hideg szél, és ezer szilánkokra ugrik széjjel, hogy ember nem tudja, hol volt, hová lón.»

«De nem bizonyos, hogy úgy jár?»

«Nem. Eltarthat ezer esztendeig, hányavetve. De szétrughatja magát a jövő pillanatban is minden vigyázat mellett.»

«Csak addig tartson, míg én élek!» mondá Vasvégu. «Egy szó mint száza: ez az enyim. Keresztet cseréltem Csoroszya Ephemeré ifjuurral.»

Vállára vetette, s ugrott vele nagyot. Magasra, mint a háztető. Akkor jutott eszébe, hogy az a nagyot ugrás nem neki való, szegény faláb embernek.

De oh csoda! Most veszi észre, hogy az időmtalan faláb helyett két csinos, ragyogó oldalt-gombos kamáslis laktópán alkotják testének élő oszlopait.

«Menjünk, menjünk!» sürgette az angyalt, attól félve, hogy valaki visszaköveteli tőle a martalékot.

Gyorsan szedte lábait. Az angyal pihegve lengtet utána, szárnyaival is segítve lábacskaín. Utközben egy kis szilánk kipattant a kereszt oldalán, s pendülve ugrott messzire. Vasvégu koma olyan rendülést érzett, mint katonakorában egyszer, mikor próbára két töltést vert le a puskájába s azt lötte ki. Szemügyre vette kincsét, s csakhamar megtalálta, honnét ugrott ki az üvegforgács. Azon a helyen egy kis lyuk támadt, és azon a kis lyukon szemelattára poty-tyant ki egy hatókrös szekér, s a kis kereszt, a

helyett, hogy ez által könnyebbé vált volna, érzékenyen megnehezedett, megnőtt, és színét vesz-tette.

«Menjünk menjünk!» sutogta az angyalnak, s rohant előre, hogy az angyal alig ért nyomába; a kis lyukat pedig erősen befogta hüvelykujjával.

De alig haladtak valamennyire, egy másik pendüléssel másik szilánk pattan le az üvegkeresztől. Vasvégu koma oda tekint, s rémülve látja, hogy az új nyíláson egy másik hatókrös szekér esik ki.

Azután egymást éri a pattogás, a pengés. És egymásután hullanak ki és enyésznek el a legértékesebb reáltságok. A hatókrös szekerek egymásután mind a nyoloz. Azután hintó négy lóval, háts lovak; azután épületek; azután ki-pottyan egy darab föld; utána a másik, harmadik. Egymás után hullott ki, enyészett el mind, a nélkül, hogy Vasvégu tudná: hol volt, hová lón?»

És a kereszt, mely kezdetben olyan könnyű volt mint a pehely, minden egyes tárgy kihullásával nehezedett, nőtt, sötétedett. Mikor a háts lovak hullottak, már akkor alig bírta a koma; mikor a házak kezdtek potyogni, abba már két-rét görnyedt, a földek hullásakor már négykéz-láb mászott.

Mikor az utolsó darab föld esett ki, akkor összerogyott, szeméit meredten szegezte a keresztre, mely végigfeküdt rajta. Csupa lyuk volt már. Mint egy óriási szitakötő.

Jön-e még belőle valami? Jött. Egy pisztoly.

Az ember újultan feküdt a kereszt alatt, mig végre az angyal könyörült rajta. Ujjáival érintette homlokát, s erre magához tért.

«No te szegény Bús Péter! Ugy látszik, ez sem neked való. Kelj fel és keresz mást.»

Vasvégu koma föltápáskodott; ment tovább, könnyülten, de rettegve gondolva a gyémántot játszó keresztre, melyet ezentul annyira fog kerülni, a mennyire belátja.

Jutott egy vetetlen földre. Annak a kellő közepében volt egy kereszt, hónaljig sülyedve szép tisztába garmadába, melyet Tisztelendő Uram röstelt a maga idejében elvetni, s most már vége. «Nem tudom, hogyan számol be a gazdának? Nehéz kereszt lehet; hozzá sem fogok.»

«Ehen van István szomszédé. Soha bizony! Ő, a ki oly vidám és nyugodt ember! Lássuk csak, mi van rá írva? „A sebes zápor, eső idején való szüntelen csepegés, és a morgó asszonyember egyiránt vagynak. — Juj, juj, juj!»

«Emitt Mihály öcsémé: Hát ezen mi van? „Rossz asszony miatt jut az ember egy darab kenyérre.“ Inkább két faláb és két mankó . . .»

A szegény Vasvégu minden keresztet sorra emelgetett, de még nem talált alkalmasra. Egyik sines ő reá szabva.

Végre egy fekete keresztet pillantott meg. Felkapta a vállára, felpróbálta. Szinte megkönnyebbedett alatta. Szóba sem állt az angyalal, csak visszakiáltott neki: «Ez kell nekem. Ez legyen az enyim, akáki viselte eddig.»

«Nézd meg legalább, kívül akarsz cserélni!» — kiáltott utána az angyal. — «addig ne menj tovább.»

A szegény ember tövére fordította zsákmányát és meglepetve olvasta annak talapján a maga nevét: „Bús Péter.“

A tulajdon keresztje volt. Ugyanaz, a mit a mezőben léptekor letett.

Hevesen megölelte és magához szorította. «Lásd te szegény ember, — mondá az angyal — hogy úgy van legjobban, a hogy mi intézzük. Csak bízd te magadat mi ránk. Az a legnehezebb kereszt a mit az ember maga választ, és az a legkönnyebb, a mit mi teszünk rá,

mert mi erőt is adunk hozzá. Hordozd tovább békével, és ne tedd le többé, mig én le nem veszem.»

«Hordozom, hordozom!» felelt az ember könnyekre fakadva, s újra magához szorítá a keresztet.

Még mikor fölébredt is folyt a könny az arcán, és két keze mellén volt összekulcsolva, mintha keresztjét ölelné. . . .

Ha rám nyavalyát ereszt, Rám nehezl a kereszt, Bár hogy könnyűsem nincs mólom, Ellene nem zúgolodom.

YR.

A GÖZHÁZ.

VERNÉ GYULA REGÉNYE.

MÁSODIK RÉSZ.

TIZENKILENCZEDIK FEJEZET.

Az ágyu torka előtt.

A csönd nem soká tartott. A dakoák vacsorát kaptak s azt zajosan költék el. Az ezredes, az ágyu torka elé kövte, rövid ideig maga maradt. A gondos Nána Sahib azonban őrt rendelt mellé, a ki vigyázzon rá, bár a menekülhetésnek



— LAURENCE, LAURENCE!

semmi gondolható lehetősége sem forgott fenn. Ez őt, egy durva hindu, csakhamar megjelent, kezével megtapogatta az ezredes kötelekeit, megkísérelt elég erősek s jól vannak-e megkötve; állati vad gunnyal bosszantotta a foglyot, — a ki azt föl sem vette — azután a bozótban leheveredett. Időről időre ismét fölkel, oda jött az ágyuhoz, meggyőződni, nem történik-e valami gyanus? el nem mulasztotta egy-két durva gunyt dobni a magát védni nem képes fogoly szeméibe, s azzal újra visszatért fekhelyére.

Éjfél felé a fáradtság és unalom elnyomta az őrt s mély álomba merült.

Az éj csöndes és sötét volt. Munro ezredes maga volt gondolataival. A szabadtárs lehetlenségéről sokkal jobban meg volt győződve, mintsem arra gondolt volna is. Gondolt barátai s utítársaira; de ha életben vannak is azok: mit tehetnek érte? Épen semmit. Járatlanok, ismeretlenek a Vindhiasz-hegység e tömkelegében; a riporei erdő létezéséről sem volt tudomásuk, annál kevesebb arról, hogy Nána Sahib, — ki az ő gondolatak szerint is halva volt, — e felhagyott fészket foglalta el; azt sem tudták, merre, hová huzeltattott el ő, a dakoák által. Tőlök egyáltalában segélyt nem várhattak. Gumitól, ha életben volna, még tán leghamarább. De minden oka volt föltenni, hogy Gumit Kalagáni mindenek előtt sietett elteni láb alól, melőlőtí urára keríthettek volna a sort, kihez e hú hindu oly föltétlen ragaszkodását Kalagáni jól ismerte.

Semmi remény. De Munro ezredes nem félt — még csak nem is irtózott a haláltól. Még annak ama rettenetes nemétől sem, melyre íteltett. Végre is mi az? Egy villámcsapás, mely egy másodpercnél kevesebb idő alatt véget vet mindennek.

Készen volt a halálra. Tehát nem is gondolt rá. Gondolataiban inkább elmúlt életét élte át még egyszer. Feltűnt előtte a lady Munro képe, e drága kép, mely legfényesebb emléke volt egész elmúlt életének. A legfényesebb s legsötétebb egyszersmind; mert vérbe fult árny gyánút lebbent föl előtte, a cawnporei vérfürdő borszalmaiból s abból a rejtelmes kútból, a hová a bibi-ghari foglyok összemarcangolt holtesteket, ismerhetetlenül, rakásra dobták a Nána Sahib kegyetlen hóhérzolgái. . . .

S most e gáz Nána Sahib itt van alig néhány lépésnyire tőle — s ő meg van kötözve és nem állhat bosszút rajta kegyetlenül megölt nejeért.

Munro ezredes, a méltó bosszu-düh ellenállhatatlan kitörésében kétségbeesett erőfeszítést tett, hogy szétszakítsa köteleit. Nem menekülni, nem futni akart. Nána Sahibot akarta megbüntetni. A kötelek feszültek, ropogtak a hallatlan erőfeszítéstől; s hurkaik és bogaik erősebbre szorulva, bevágydoltak husába. Munro, nem a fájdalomtól, hanem a tehetetlen bosszu kinos érzetétől, elkliáltotta magát.

E kiáltásra a hindu, a ki őreül volt rendelve, föleszmélt álmából; föluggott s oda ment. Óvatosan közeledett a fogolyhoz, de látva, hogy minden renden van, körülpagogatta a mozdíthatatlan ágyut, a szoros köteleket, megveregette a tehetetlen fogoly vállát s gunyosan szemébe vigyorgott utálatos pofájával. Aztán megnyugodva, ismét visszatért fekvőhelyére s egy fél-óra mulva mélyebb álomba volt merülve, mint előbb.

Munro ezredesnek e sikertelen erőfeszítés után visszatért előbbi lelki nyugalma. Gondolataiba elmerülve csöndesen várta a hajnalt, mely meghozandja szabadulását — a halálban.

Elmúlt éjfél; az éjfel utáni órák lassan, lomhán követték egymást. A hajnal is közelített. Négy óra felé egy váratlan jelenség ragadta meg az ágyu elé kötött fogoly figyelmét: egy bolygó láng.

Nem volt egyedül a riporei vár sziklaparkján. A bolygó láng, előbb határozatlanul, ide-oda ingadozva, majd a szélfúvásban remegve, ki-kielvással fenyegetőzve, mind közelebb-közelebb jött s végre határozottan és egyenesen felé tartott.

A fogoly helyzetében minden váratlan esemény fontossággal bírhatott. Talán szabadításra jönnek? Ki? barátai egyike, talán Gumi? — Az nem volna oly vigyázatlan, hogy világgal közeledjek, s elárulja magát. Ki lehet tehát?

A bolygó láng lassan közelített. Előbb az erdő fala mentében suhant el; s az ezredes méltán tarthatott attól, hogy a benn alvó hinduk egyike vagy másika figyelmessé lesz s fölébred a szemébe sűrű világgosságra. De nem. A fényt senki sem vette észre; s az kiválva a falak árnyából, a magaslat kis kőrlapiján, lassanként mindinkább felé lépdelt. Előbb határozatlan körvonalu árnyat különböztetett meg, mint egy siri kísérletet, hosszan lefolyó fehér ruhában, melyből fehér kar nyult ki, a fáklyát kezében tartva, mig fekete haja hosszan s rendetlenül omolt fehér vállaira és hátára.

A fogoly nem mozdult. Visszafojtotta lélekzetét. Várta a történendőket. Remegett, a közelgő árny nem botlik-e bele a bozótban alvó hinduba s nem költi-e föl álmából? De nem. A bolygó árny épen ellenkező oldalról jött, mint a hol az alvó őt feküdt.

Végre a fehér alak, a fáklyával kezében, elég közel jött Munrohoz, hogy jól megkülönböztethesse. Ki lehet, az ezredes el nem tudta képzelni.

Valami örültnék képzelte, a kire nem vigyáznak. Oh, mert nem hoz az égő fahasáb helyett tört a kezében? Talán az a szabadulás eszközevé válhatnék.

Valóban: a nerbudai völgy eszelőse, a bolygótűznek nevezett szerencsétlen volt a közeledő; a ki már hónapok óta itt bolyongott a Vindhiasz tömkelegében, szivesen látva minde nütt a babonás gondok által. Sem Nána-Sahib, sem társai nem tudtak arról, mi része volt a szegény bolygótűznek a tandítai pú! ostromában. Gyakran találkozott vele a Bundelkund és he-

gyes vidékein, de soha nem nyugtalankodtak miatta s nem is igen gondoltak vele. Nem egyszer megfordult a riporei erőd közelében is; s most is kétségkívül a véletlen vezette erre bolygó lépteit épen ez éjszakán.

Munro ezredesnek semmi tudomása nem volt a szegény eszelősről. A *bolygó*-nek még nevét sem hallotta említettni soha. S mégis, midőn az ismeretlen közeledett, önkénytelenül lázasan érezte dobogni szívét közeledtével!

Az eszelős egyre közeledett az ágyuhoz. A kezében tartott szarkos fahasáb csak gyöngye világot hintett s a nő nem is látszott észrevenni az ágyu elé kötött foglyot, ámbar épen szemben volt vele.

Sir Edward meg sem mocszant. Sem feje mozdulatával, sem hanggal nem igyekezett a kőszalak figyelmét magára vonni, a ki halkán suhant el mellette, megkerülte a kiszegzett ágyut, a nélkül, hogy arra gondolt volna, mi ezélből van az itt s mi szolgálatot kell tennie. Nem! A szegény *bolygó* itt is, mint mindenütt, egész öntudatlanul járt-kelt; s valószínűleg a mint jött, úgy fog tovashalni s eltűnni ismét a fogoly látóköréből...

Lady Munro állt előtte. Ugy van, Lady Munro maga!

— Laurence, te vagy — te! suttogá halkán. Lady Munro nem felelt. Nem ismert rá! Ugy látszott nem is érti, nem is hallja.

— Laurence! megőrült! — ugy van, — de él!

Lehetetlen volt a hasonlatban csalódnia; fiatal neje képe sokkal mélyebben volt vésődve emlékébe, sokkal elevenebben szívéhez forrva... Nem! kilencz évi elválás után is — ő volt az, megváltozva, de még mindig szép — esoda által menekülve a Nána Sáhíh hóhérai kezéből.

A szerencsétlen nő, nem védhetve anyját, kit szemei előtt fojtottak meg, összerogyott; halótnak vélték s a többi áldozatokkal együtt a kutba dobták, esetleg legutoljára. Az éjlejtével ösztönszerűleg kímászott — de elvesztette esztét. Ösztönszerűleg kiszökött a városból, a remjelenetek színhelyéről; erdőben, hegyekben, bolyongva menekült — elzúllott — örülten, de életben!

Ugy van; ő volt az. Munro újra meg újra szólította; hiába! nem felelt, nem értette.

Mily borzasztó kin tépte a férj szívét, maga

keze csuklója közt végigsikol, s vigyázva, de határozottan metszi el a kötelet, melylyel meg volt kötözve.

Egy perc — s szabad volt.

Bármennyire tudott uralkodni magán — majd elárulta magát egy kiáltással. Most egy kar nyult ki az ágyuból; Munro megragadta, húzta, s a kar után egy ember ugrott a földre.

Gumi volt.

A hí szolga, megszőkve Kalagáni és Nasz-szimtól, a sűrűben leselkedve követte őket. Tanuja volt a dakoák beszélgetésének, kik elmondták magok közt, hogy az ezredes Riporeba viszik s ott ágyu elé kötik. Gumi habozás nélkül, magát fölládozni készen, oda lopózott, mielőtt még am azok Riporeba megérkeztek s a kiszegzett ágyu tágas torkába bujt el. Ha előbb sütik el az ágyut, mint urát megmenthette: ő is vele együtt röpül a levegőbe!...

— Mindjárt reggel lesz, meneküljünk! mondá halkán.

— És lady Munro? viszonzá az ezredes.

Gumi mindent megértett. Nem kérdezősködött; nem tett ellenvetést. Intett, hogy karjaikba veszik a szegény nőt s magokkal viszik.



Krójai hegylakó katólikus nő. Görög vallású albán nő. Mohamedán albán nő. Skutári ifjú leány. Mohamedán nő. (Kijáró ruhában.) Skutári nő. (Kijáró ruhában.) Szeeri hegylakó katólikus nő.

ALBÁN NŐK.

Munro ezredes, fejét szabadon mozdíthatva, figyelemmel kísérte a bolygó minden mozdulatát, a ki már távozni akart, midőn egyszerre a fűben alvó hindura bukkanva, hirtelen megfordult, mintha valami láthatatlan kötelek vonná vissza Munrohoz, valami titkos ösztön hajtán felé.

Mozdulatlan megállt az ezredes előtt, kinek szive e látományra oly erővel dobbant meg, hogy önkénytelen mozdulatot tett, mintha hátrakötött kezeivel szívéhez akarna kapni.

A bolygó a kezében tartott fátyvalával a fogoly arcába világított, mintha figyelmesen akarná azt szemügyre venni. Szemei égő tűzben ragyogtak ki a fejére vont s arcát majd egészen eltakart lepel alól.

Munro majd elnyelte őt tekintetével. Most az alak, balkezevel, lassanként félre vonta arcáról a leplet — jobbával pedig megrázta a fátylát, hogy világosabban egjen.

Egy — félig elfojtott — önkénytelenül mégis kitorzó kiáltás hangzott el a fogoly ajkairól.

— Laurence, Laurence!

Azt hitte magáról: megőrült. Szemeit önkénytelenül lecsukta — s újra kinyitotta.

előtt látva élete elveszett üdvét — ily állapotban — s lekötözött kezeivel még csak meg sem ölelhetve őt! Oh, ha a vad Nána Sáhíh tudná, hogy Munro ezredessel együtt neje is itt van hatalmában: mily vad örömmel használná hatalmát mindkettejük ellenében!

Ujra, hangosan kiáltá neje nevét, annak is kitéve magát s őt, hogy őre fölébred s mindkettejüket elveszti; de a szerencsétlen nő, nem hallva, nem értve, ügyet sem vetve rá — ugy látszik figyelme egészen az ágyura veszett. Talán valami kuszált emlékét ébresztett az benne a cawnporei rémnapokból. Az örültek sajátos figyelmével hajolt az ágyu fölébe — fátylájával annak gyújtójához közelítve, mintha azt el akarná stni.

Munro összeborzadt. E kéztől kellene elveznie? Az rettenetes volna! Inkább Nána Sáhíh és hóhérai végezzék ki!

Kiáltani akart, föl akarta ébreszteni gyilkosait...

E perczben az ágyu torkából egy kezét érzett kinyulni s hátra kötött kezeihez érni. Baráti kéz lehetett, mert melegen szorította az övét. S rögtön rá hideg vasat érzett, mely két

Késő volt.

Abban a perczben, mikor az ezredes és Gumi a ladyhez közeledtek, hogy őt karjaikba vegyék, a szerencsétlen a kezében tartott égő fátylával elsütötte az ágyut.

Óriási dörej reszkettette meg a levegőt, visszhangozva a hegyek közt.

(Folyt. köv.)

Egyveleg.

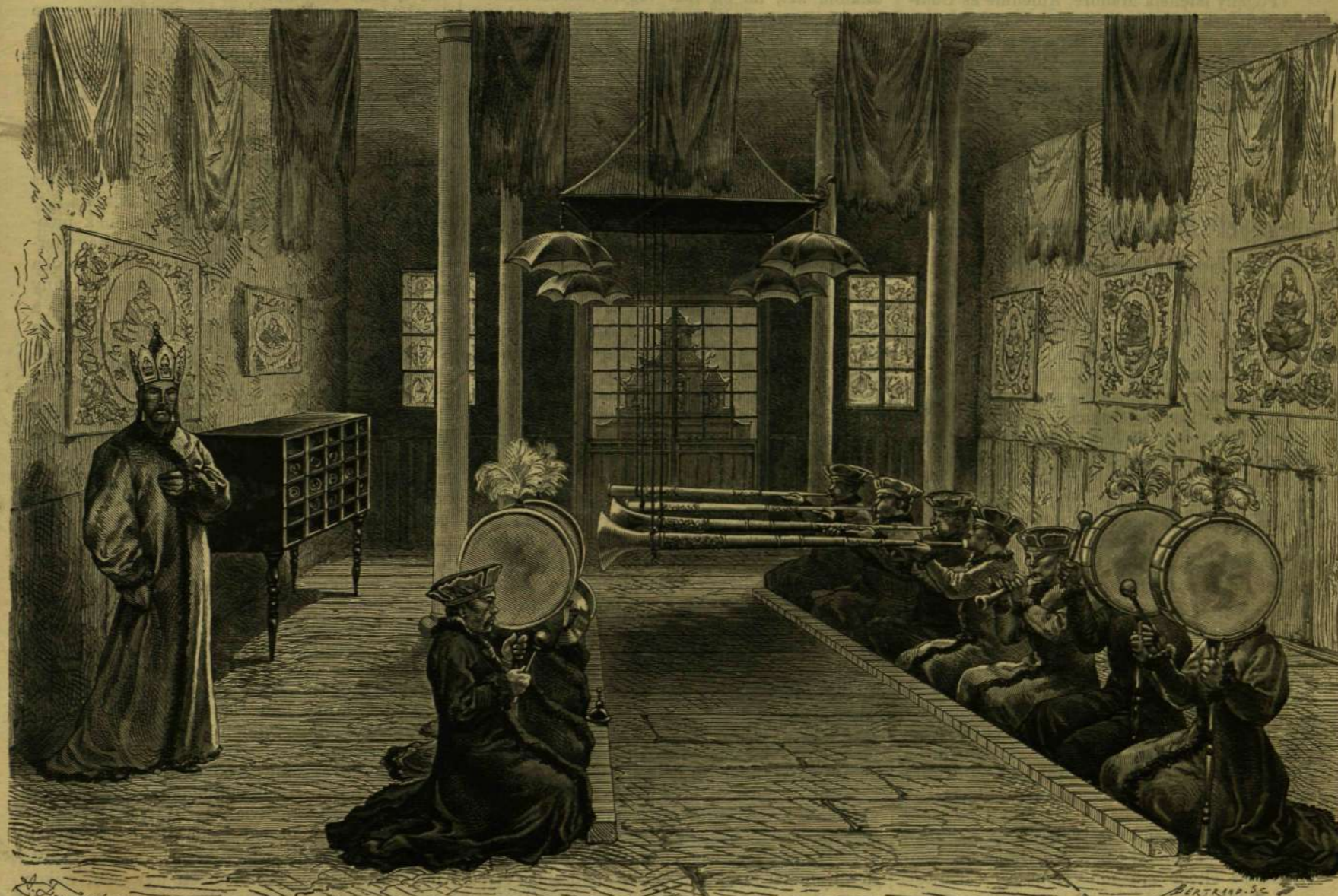
* Londonban jelenleg több mint 800 játékony egyesület működik s ezek évi bevételre a „City Press” számítása szerint a négy millió font sterlinget jóval fölülmúlja, azaz a mi pénzünk szerint évenként közel 50 millió forintot adhatnak játékony czélokra.

* A délsarki expedícióra Young Allen e hóban indul el kis gőzcséval egyelőre csak tapasztalatszerzés s előkészületek végett. A déli sarkon eddig legtovább (78-4°-ig) Ross és Crozier kapitányok hatoltak el 1841-ben az „Erebus” és „Terror” hajókkal. A kutatások — az északi sarkhoz hasonlítva — oly lényegtelenek a föld e részén, hogy Young biztosan számít új fölfedezésekre.

Albán nők otthon és házon kívül.

Az albánok, az öt pelag népnek harcias utódai, ma számtalan törzsre oszolva, nyelvjárásban, vallásban, szokásban és erkölcsökben nagyon különböznek egymástól. Két fő törzs, a *ghek* és *toszk* albán küzd egymással az elsőség fölött, mint hajdan Athen és Spárta. Ezek egymást jobban gyűlölik, mint keresztény a mohamedánt vagy albán a montenegróit. Pedig nem is a vallás választja el őket egymástól, mert ugyanazon vallásfelekezetek itt is, ott is képviselve van, hanem ezredes hagyományként szállott át a gyűlölet a mai kor gyermekeire.

Az egyes törzsök és egyes vallásfelekezetek albánjai annyira eltérnek egymástól ruházatban is, hogy alig tartanók őket egy és ugyanazon néphek. A legfőbb eltérés itt is két csoportra vihető vissza: a *ghek* és *toszk* viseletre. Míg a *ghek* albán északon a római katólika egyházhoz tartozik és mindenben az olaszokhoz közeledik, addig a *toszk* albán délen a görög keleti vallás híve és az új görögökhöz szit.



„TE DEUM” EGY KALMUK PAGODÁBAN.

A mohamedán albánok, északon, középen és délen egyaránt a törökök szokásait, erkölcsét és viseletét fogadták el. A ruházatban tehát három jellemző vonást találunk: az olaszt északon, különösen a katólikus miriditáknál és a többi hegylakóknál, valamint Skutariban és környékén; a görög jelleget Epirusban, és végül a törökös ruházódást a mohamedán albánoknál.

Az albánok életmódja szegénységről tanuskodik, a leggazdagabb sem él bőségben és pazarlással; hanem a ruházat a legszegényebbeknek is egyedüli gondja, büszkesége férfiak és nők egyaránt. Az az albán, ki otthon egész éven át alig egyszer-kétszer eszik kecskehúst, hanem csak savanyu túróval, aludt tejjel és kukorica-kenyérral táplálkozik, ha megindul festői viseletében, fegyverekkel ében, valami keleti fejedelemnek tartaná az ember.

A nők még sokkal diszesebben és pazarabul öltözködnek, mint a férfiak. A miridita kecskepásztor leány, ki képünkön jobbról ül, selyemmel és aranyos himmel varrott ruhát visel és fejkendője, valamint hajfonata tele van

föl, s oly finom, oly vékony szálakból összerakva, hogy folytonosan rezegnek és mégis oly tartósak és szilárdak, mint bármely más ékszer. Ujabb időben az albán ötvösök nemcsak Konstantinápolyt, hanem Európát is elözoñlöttek az ilyen ékszerekkel, melyek valóban meg is érdemlik azt a keresetséget és kedvelést, melyben a nők részesítik. A képünkön legyezővel látható albán nő enterje (felső kabát), melyet otthon visel, selyembársonyból van, s a legdúsabb aranyhímzéssel díszítve. Minden este nagy ellentét e nép viselete életmódjával összevetve, de mentől tovább megyünk kelet és dél felé, annál nagyobb fényt és szegénységet látunk egymás mellett s ében az albánok nem igen maradnak hátra a többi keleti népektől.

Erődi Béla.

Kalmuk pagoda.

Oroszország déli részében a megmérhetetlen pusztákon vad, nomád nép tanáskodik kalmuk

név alatt. Regényírók gyakran használják föl e népszokásait és sajátságos életmódjukat műveikben, utazók gyakran beszélnek felőlök s különösen csodálattal emlékeznek bámulatos lovaslái ügyességökről, melyben az európaiak között csak a magyar alföldi csikós tud versenyezni velök. Vallásos hitők és szertartásuk azonban kevésbé ismeretesek, s azért ugy hisszük nem lesz érdektelen, ha egy francia útsó rajza után a Don vidékéről egy kalmuk kurul (zárdatelep) pagoda belsejének rajzát bemutatjuk.

A kalmuk pagoda rendszeren khinai alaku ezírázott építmény, magok a papok nem oszlopokon álló fakunyhókban laknak, mint a letelepedett kalmukok nagy része, hanem az ősi színes sátrakban (kibitka), melyek azonban elég tágasak és kényelmesek. Maga a pagoda nagy négyzet alakú épület, melybe rendes körülmények között csak a papok léphetnek. Belseje nagyban hasonlít a kelet-ázsiai templomokhoz. A falakon rízpapírra festett képek vannak függesztve, melyeket a kolostor lakosai miniatúra-alakban maguk készítik s melyek az ind

ÜNNEPI AJÁNDÉKOK!
Valódi Francia és angol
ILLATSZEREK
LEGJOBBB ARAK!
SCHWARZ FRIDERIK
gyönyörű szépség-
oleső **CASSIETTA**, kitűnő
bőrápoló- és szepítő szerek, rúz-
porok, haj- és szakállfestő szerek,
toilette vízek, illatvínkosok, szájjá-
fogporok, fogpaszták, szappanok stb. raktára és
A „RAVISSANTE” KÜLÖNLEGESSÉGEI
KÖZPONTI FŐRAKTÁRA

VÁROSHÁZTÉR 9. SZ. BUDAPEST.
Levélbeli megrendelések postafordultával teljesíthetnek!
Árjegyzékek kívánatra ingyen küldetnek!

CALDERONI és TÁRSA,
látészerek, váczi utca, Budapest,
alkalmas
ünnepi ajándékokul

ajánlanak:
szemüvegeket, finom acél-, ezüst-, arany- vagy
tájképek-foglalványokat, olvasáshoz való üvege-
ket, távcsöveket, görseöveket, magkai lámpáso-
kat, stereoscop-készülékeket ezer és ezer képpel,
rajzeszközöket, időmérőket, légmérőket, és egy
választékot

dús színházi és tábortéri látészerekben
bőr, elefántcsont, teknősbéka és alumínium kiállításal 5-100 forintig.

Műszer- és tanszer-üzletünkben, a kishid-utcában 3. sz. a.
ajánlunk az ifjúság számára földgömböket, gözgépeket, rajzintésket, természetrajzi és vegytani készleteket, ásvány-
lepké, bogár- és kagyló-gyűjteményeket, különböző állatokot, távballókat stb. Levélben történő megrendelésekre a
legnagyobb gondot fordítunk.



VASÁRNAPI UJSÁG

Előfizetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** és / egész évre 12 frt / Csupán a **VASÁRNAPI UJSÁG**: / egész évre 8 frt / Csupán a **POLITIKAI UJDSÁGOK**: / egész évre 6 frt / Külföldi előfizetésekre a postai-
POLITIKAI UJDSÁGOK együtt: / félévre ... 6 * / félévre ... 4 * / félévre ... 3 * / meghatározott viteldj a csatlakodó.

51-ik szám 1880. BUDAPEST, DECEMBER 19. XXVII. évfolyam.

Eddig fölülmulhatlan!
W. MAAGER
osász. kir. kizár. szabadalm. valódi tisztított
CSUKAMÁJ-OLAJA
MAAGER VILMOSTÓL BÉCSBEN. 6127

A legelső orvosi tekintélyek által megvizsgálva a könnyen emészthetősége folytán
gyermek részére is különösen ajánlva és rendelve, mint a legújszerűbb, legjobb, *) legtermé-
zetesebb és leghatásosabbnak elismert szer **mell- és tüdő-bajok, görvény, sömör, kelések,**
bőrkiütések, mirigybajok, gyöngösgégek, stb. ellen. — Egy üveggel 1 frtért gyári raktár-
ban: **Bécs, Heumarkt Nr. 3.** valamint az osztrák-magyar birodalom minden gyári raktár-
ban és jónévvű fűszerkereskedésben, valódi minőségben kapható.

Legújabb időben több ezer közönséges, tisztán májlejtől fölül háromszögletű palackokba s megkísérli azt, mint Maager-
valódi tisztított Dorsch-hal-májolaját a közönségnek eladni. Hogy ily szándékától mentve lehesse, sziveskedjék mindenképp csak azon
katon és használati utasításban a Maager név rajta van.

FIGYELMEZTETÉS.
Az általánosan ismert, jó hírnevűnek örvendő s többoldalulag
kitüntetett sósborszesz készítményem — keletkezésénél fogva —
sok utazásnak lévén az utóbbi időben kitéve, elhatároztam,
hogy azokon czimjegyeimet módosítom s arra kék nyomtatban
saját házam külső alakját veszem föl, bejegyeztetvén az egyszer-
smind védjegyként a budapesti kereskedelmi és iparkamaránál.

SÓSBORSZESZ
gyors enyhítést eszközöl:
csúszos szaggatás, fagyás, fog- és fejfájdalmak, szemgyon-
goság, bennülés stb. stb. ellen. Fogtisztító szerül is igen
ajánlható, a mennyiben a fogak fényét elősegíti, a foghúst
erősíti és a száj tisztá, szagtalan ist nyer a szes elpárol-
gása után, valamint ajánlatos a szer fejmosására is, a hajide-
gek erősítésére, a fejkorpaképződés megakadályozására és
annak eltávolítására.

Ára: egy nagy üveggel 80 kr., egy kisebb üveggel 40 kr.
Használati utasítás magyar vagy német nyelven bizományosaim
névsorával ellátva, minden üveghez ingyen mellékeltekik.

Brazay Kálmán,
Budapestben, IV., Muzeum-körút 23. sz.

Találtatott 32 forint.
Mindazonáltal kik egy 40 darabból álló teljes készletet 6 személyre meg-
rendelnek, és pedig:
6 db. astarti kék, valódi angol szappangéval 9.- 2.25
6 db. astarti villa, tómr, egy daraból . . . 2.50 1.45
6 db. evőkanál 3.- 1.45
6 db. kávékanál 3.- .75
1 db. levesterítő 4.- 1.-
1 db. tejszűrő 3.- .50
6 db. kénygyutató 6.- 1.50
6 db. angol Viktoria-tálcza, finoman bonyolva 2.- 50.-
2 db. szalon v. astarti tyertartó, legjobb alak 4.- 1.-

Minden a legjelesebb, legfinomabb britannia-csústól és ára frt
41.70 helyett most csupán frt 9.70 csomagolással együtt.

Dacára a bővebb megismerés alagú, hirdetések versenyrének, gyártmányunk
a legújabb, legkorszerűbb és így legjelesebb.

**egyedül és csupán valódi britannia-
csústól lett ezerszeresen elismerve,**
ami minden egyéb csústól fölment bennünket.

Szállítás minden irányban az öszeg beállítására vagy utánvét mellett.

Sok évi t. megrendelőinkkel van szerencsénk tudni, hogy röviddel
előtt még több mint 4000 valódi britannia-csústól kaptunk
raktára és kávézó kívánatra küld belülről kimerítő árjegyzéket ingyen és
bismertve, az 6099

egyedül britannia-csúst-ára gyári raktár
Budapest, városház-tér 9., V. Haris-bazár 17. bolt.

Dittner's
CONFIFEREN-SPRIT.

természetes, hamisítatlan, lepárolt termék a fenyőnek: frissítő
és fertőtlenítő szer a gyermek- és beteg-szoba, valamint a gyer-
mek-ágyas szobája számára, óvó szer a fertőző betegségek,
ugymint: diphtheritis, vörheny, kanyaró, himlő, hegymaz, mo-
czsuz, stb. ellen, haltszagos gyógyító szer a legzö-szorvek
betegségeit, idegerősítő, fájdalomcsillapító szer gyöngeség,
ideges fájás, köszvény, csúsz, fogfájás stb. előlélés, szájjá-
a fogak és az ajk tisztántartására, valamint abból a rossz
szagnak eltávolítására.

Egyedül és kizárólag kapható a **Bittner-féle confifera-szesz**
Bittner Gyula
gyógyszerésznél Reichenauban, Alsó-Ausztriában,
valamint az alább nevezett raktárakban. Egy üveg confifera-
szesz 80 kr., 6 üveg 4 frt, egy szabadkezoit porlasztó-készülék
1 frt 80 kr. Budapestben **Török József** gyógyszerzert.;
Sopronban Reckert gyógyszerz.; Temesváron Stirner P. gyógyszerz.
Valódiul csak a védjeggyel! A., szad-
bad-porlasztó készülék "o" cizéget viseli beöntve,
„Bittner, Reichenau, N.-Oe.” 6137

AZ EREDETI SINGER VARRÓGÉPEK
LEGJOBBAK A VILÁGON.
Első rendű 150 éremmel kitüntetve
PÁRIS 1878 arany érem
5 FORINT HAVI részletfizetés
öt évi teljes jótállás.
Minden egyes gép a fenti gyári jeggyel viselt.
Neidlinger S. vezérügynök.
Vezérügynökség Budapestben: Váci utca 26-ik szám.

Minden családnak nélkülözhetlen a delmagyarországi tápláló és egészséges kávét.
Mint legjobb szer elismerve minden gyermeknek, valamint hosszú betegsé-
gek után fellábadatknál, szilárdíj feljuttatnál, kivált pedig gyermekeknl,
görvény, kiserpedés, hasmenés, aszkor és idegbajok ellen, továbbá mint
látvány gyomoroszor és pedig gyomorhajóknál valamint torokgyiknl (Diphte-
ritis) mint kiténő részlettel gyógyozni ajánlhatók! Egy csomag ára 30 kr.,
kiseb csomag 50 kr.

Dr. Fáykiss
szepesi kárpát-növény-kivonata egy üveg használati
szepesi kárpát-növény-czukorkák egy skatulya haszná-
szepesi kárpát-növény-thea, egy csomag használati utasít-
ással 50 kr., kisebb csomag 25.

Mell- és tüdőbetegeknek?
Tíz év óta a legjobb sikerrel használtattak a köhögés, hurut,
rakodás, köh-hurut (szandhurut), nátházis (influenza), székellétség,
lélekleti bajok, oszaltszusz, kifogást torokgyuladás, tüdőgyuladás és egyéb
kimerítő és gyengítő betegségeknél. Valódi minőségben kaphatók magánál
a készítőnél **Fáykiss József**, gyógyszerésznél Temesvározt (Józsefváros),
Budapestben: **Török József**, gyógyszerésznél király-utca 12. sz.; **Thal**
Budapestben: **Török József**, gyógyszerésznél király-utca 12. sz.; **Koch**
mayer és Seitz, kőszobrászl, **Edenkaty L.**, Zsuzsabet-utca 1. sz.; **Koch**
ter Frigyes utóadnál, és a legjobb magyarországi gyógyszerárban.

Tiszavölgyi sorsjegyek.
Főnyeremény 100.000 frt.
Évenként 3 húzás, a legközelebbi már január 15-én.
Ezek a legjobb és leghatásosabb sorsjegyek közé tartoznak és emel-
fogva biztos tőkészerzésre alkalmasnak, minden nyitnak kétféle szer-
100.000 frt hozhat.
Emlékfogva állásarcot magát adalított bankház egyelőre
1000 darab 4%-os tiszavölgyi sorsjegyre
aláíratt nyitni olyformán, hogy
1 darab 4%-os tiszavölgyi sorsjegyet
5 forint előleg és további 20 havi 5 frtos részletfizetés mellett elad.
Az első öt forint beállítás után a további egy szabályszerűen bé-
lyegzet, sorozat és számmal ellátott, egy 4%-os tiszavölgyi sorsjegyre
valóknál átértékelt jegy azonnal megkötődik, és már a legközelebbi január
15-én tartandó húzáson egyedül játszhat. 6163

Lóry J. Budapest, Bankház, hatvani utca 17. sz.

UJFALVY KÁROLY és neje BOURDON MÁRIA

Közép-Ázsiának reánk magyarokra több szempontból nevezetes vidéke, a Thian-San és Hindu-Kus hegyvidék, most majdnem teljesen orosz kézben van. Turan és nyugati Turkesztan khánjai fejet hajtottak az északról rájuk indult hadak előtt. A mit Vámbéry előre megjósolt, az rövid tíz év alatt bevezett tényre vált. Mi volt Közép-Ázsia akkor, mikor Vámbérynek dervis ruhát kellett öltöni, hogy európaiak lábától érintetlen földjére léphessen, és mi most, midőn az oroszok ép oly otthonosan tanyáznak az egykor rettegett khokandi

khan palotájában és Tamerlan sírjának közelében, mint akár Nizsi-Novgorod piacain vagy Moszkva templomaiban. A magyar tudósnak, sajnos, igaza lett, és ha a dolgok úgy haladnak, mint azokat most haladni látjuk: akkor Vámbéry jóslatának még teljesületlen részét is nem sokára megvalósulva találjuk. A dervis ruhában ismeretlen földeket kutató magyar zarándok 1863-iki közép-ázsiai utazása valóban epokhat jelez nemcsak a földrajzi tudományban, hanem a politikában is. Politikusok és tudósok azóta foglalkoznak ez addig egészen elhanyagolt terra incognitával. Vámbéry után többen léptek Közép-Ázsia földjére; az a vonzó előadás, mely-lyel ő e tőlünk távol fekvő földrészt megismer-teti, oly csábító színbe burkolta azt a vidéket,

hogy az az utazók egész seregét vontá maga felé, s csupán hazánkból is többen utaztak már Khiva és Bokhara, az Amu- és Szir-Derja vidékének meglátogatására. Az orosz kormány küldöttei politikai és hadászati tanulmányok végett hatoltak a Kizil-kum és Kara-kum sivatagjaira; másokat néprajzi, ezeket nyelvészeti, amazokat gazdasági és sok egyéb jelenségek vonzották. A francia kormány is küldött tudományos expedíciót Ferganába, a Thian-San hegyvidékeig, hogy arkhaeologiai, nyelvészeti és ethnografiai tanulmányokat te-
gyen ez érdekes tájon, mely az említett tudományok mindegyikére fölülte gazdag forrás. A francziák e fontos küldetése oly emberre esett, ki a legmerészebb várakozásnak is eleget tehe-



UJFALVY KÁROLY. UJFALVYNÉ, BOURDON MÁRIA.

Franklin-Társulat nyomdaja. (Budapest, egyetem-utca 4.)